

Plenament pures

Les dones jueves i els banys rituals

PETER SEIDEL

Friedberg (Alemanya)
2001

Museu d'Història dels Jueus

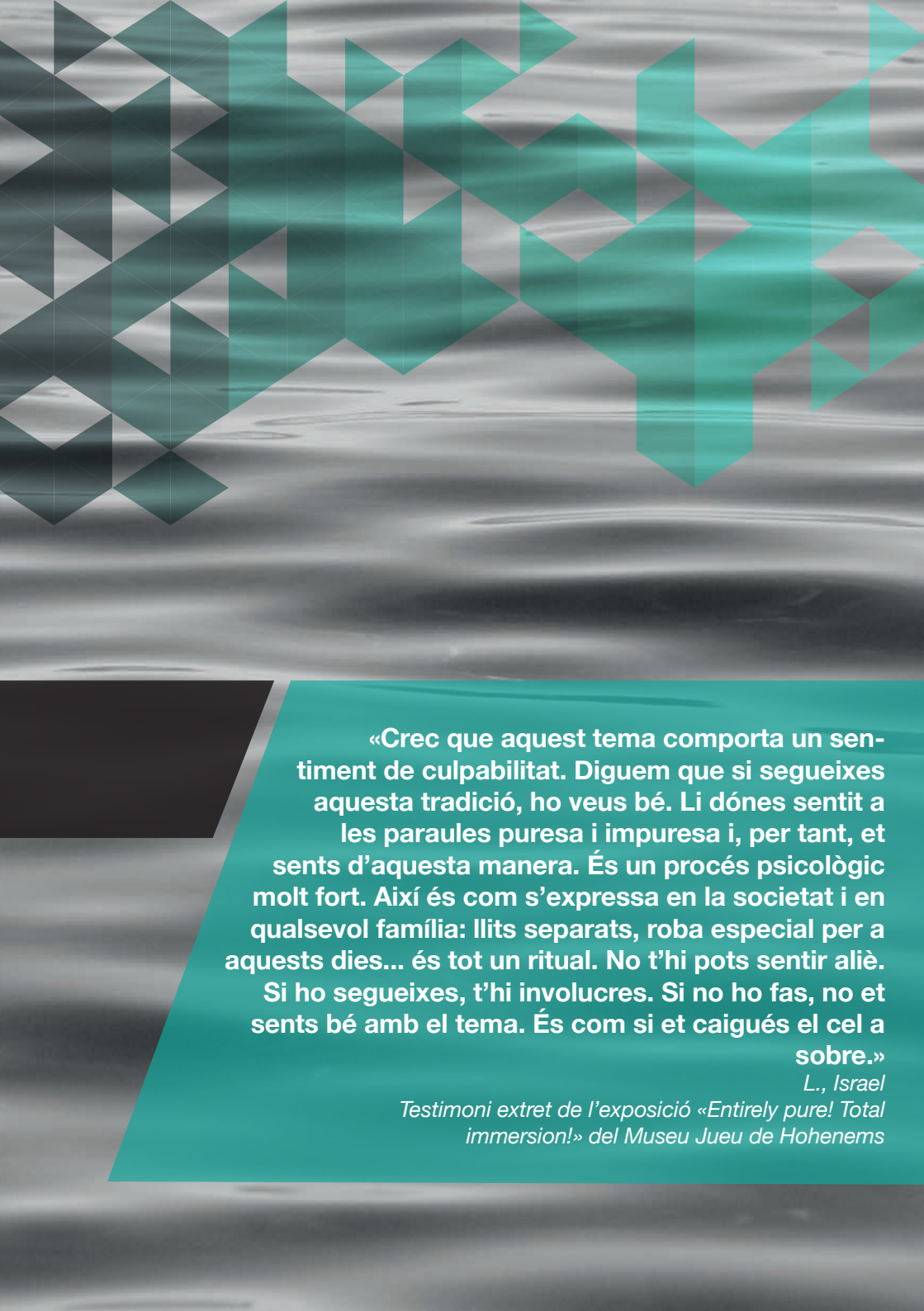
12 abril - 30 setembre 2014

Un espai plenament pur

En el judaisme els banys rituals (micvés) tenen un sentit identitari molt similar al de les sinagogues, tot i que, degut al seu caràcter més intimista, són espais que han romàs sovint en l'obscuritat.

Els banys que apareixen a les fotografies d'aquesta exposició daten des de l'antiguitat fins als temps presents i es localitzen a Alemanya, Àustria, Catalunya, França i Itàlia. Molts varen caure en l'oblit ja fa segles; d'altres han tingut una continuïtat d'ús fins fa molt poc temps; alguns són encara usats amb regularitat per les dones de la comunitat jueva. Una referència especial la mereix el de Girona, datat al segle XV, el qual acaba de ser descobert en unes excavacions arqueològiques al call.

Per primera vegada, aquestes estructures arquitectòniques de temps i períodes diversos es mostren en una exposició fotogràfica. Peter Seidel presenta la diversitat de disseny i d'estructures de micvés d'arreu d'Europa, alhora que apel·la al seu concepte més íntim i profund. L'artista provoca una reflexió sobre la tradició del bany ritual en l'univers jueu femení, i projecta el micvé com un lloc autèntic, un indret que converteix allò que forma part de la història més íntima en una qüestió vívida i palpable. A través de les fotografies, l'espai arquitectònic dels banys esdevé, conceptualment i ideològicament, un espai plenament pur.

«Crec que aquest tema comporta un sentiment de culpabilitat. Diguem que si segueixes aquesta tradició, ho veus bé. Li dónes sentit a les paraules puresa i impuresa i, per tant, et sents d'aquesta manera. És un procés psicològic molt fort. Així és com s'expressa en la societat i en qualsevol família: llits separats, roba especial per a aquests dies... és tot un ritual. No t'hi pots sentir aliè. Si ho segueixes, t'hi involucres. Si no ho fas, no et sents bé amb el tema. És com si et caigués el cel a sobre.»

L., Israel

Testimoni extret de l'exposició «Entirely pure! Total immersion!» del Museu Jueu de Hohenems

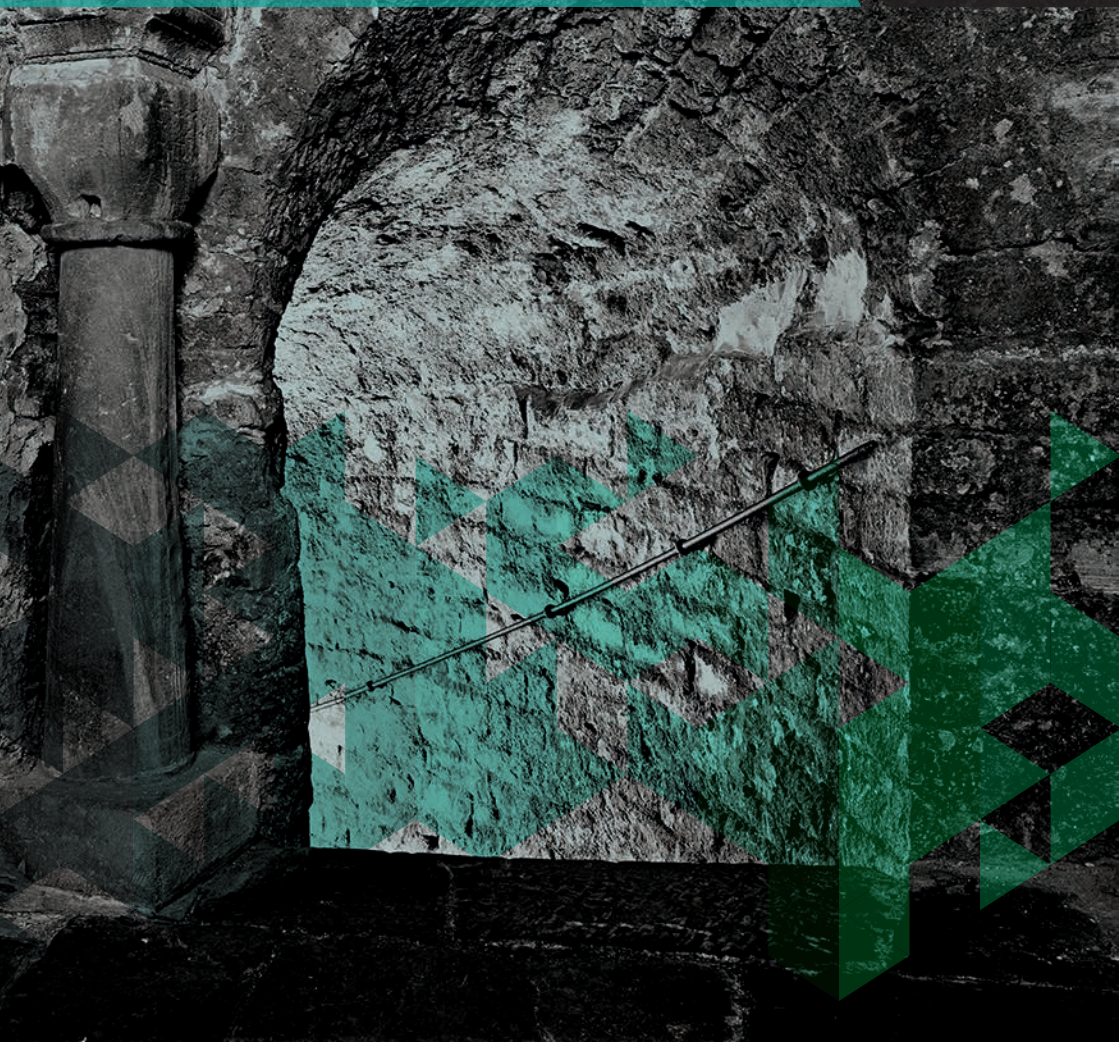
«Com a jueva laica, ni tan sols penso en anar al micvé. Crec que les meves àvies van ser les últimes dones de la meva família que hi van anar i només ho van fer una vegada: pel seu casament. Em sento relacionada amb el judaisme a través de la meva família i la seva història, però no a través de la pràctica religiosa.»

S., Berlín

Testimoni extret de l'exposició «Entirely pure! Total immersion!» del Museu Jueu de Hohenems

Peter Seidel

Worms (Alemanya)
1994

Un símbol de la identitat jueva femenina

El micvé és un antic ritual de purificació per immersió que les dones jueves compleixen en moments puntuals del seu cicle vital: després del cicle menstrual, després del part i abans de la nit de noces. És una celebració silenciosa i íntima que actualment és observada per un segment molt divers de dones jueves arreu del món.

El ritual s'ha complert continuadament al llarg de tres mil anys i s'ha transmès de mares a filles com quelcom extremament privat, fins i tot secret. En les comunitats jueves més importants i de tradició ortodoxa, sempre hi ha un micvé, sovint ubicat en un espai relacionat amb la sinagoga. La immersió entesa com una obligació religiosa s'ha mantingut històricament com una qüestió tan sagrada que algunes dones, en moments difícils de la història del poble jueu, fins i tot s'han exposat a ser empresonades o mortes per mantenir la tradició.

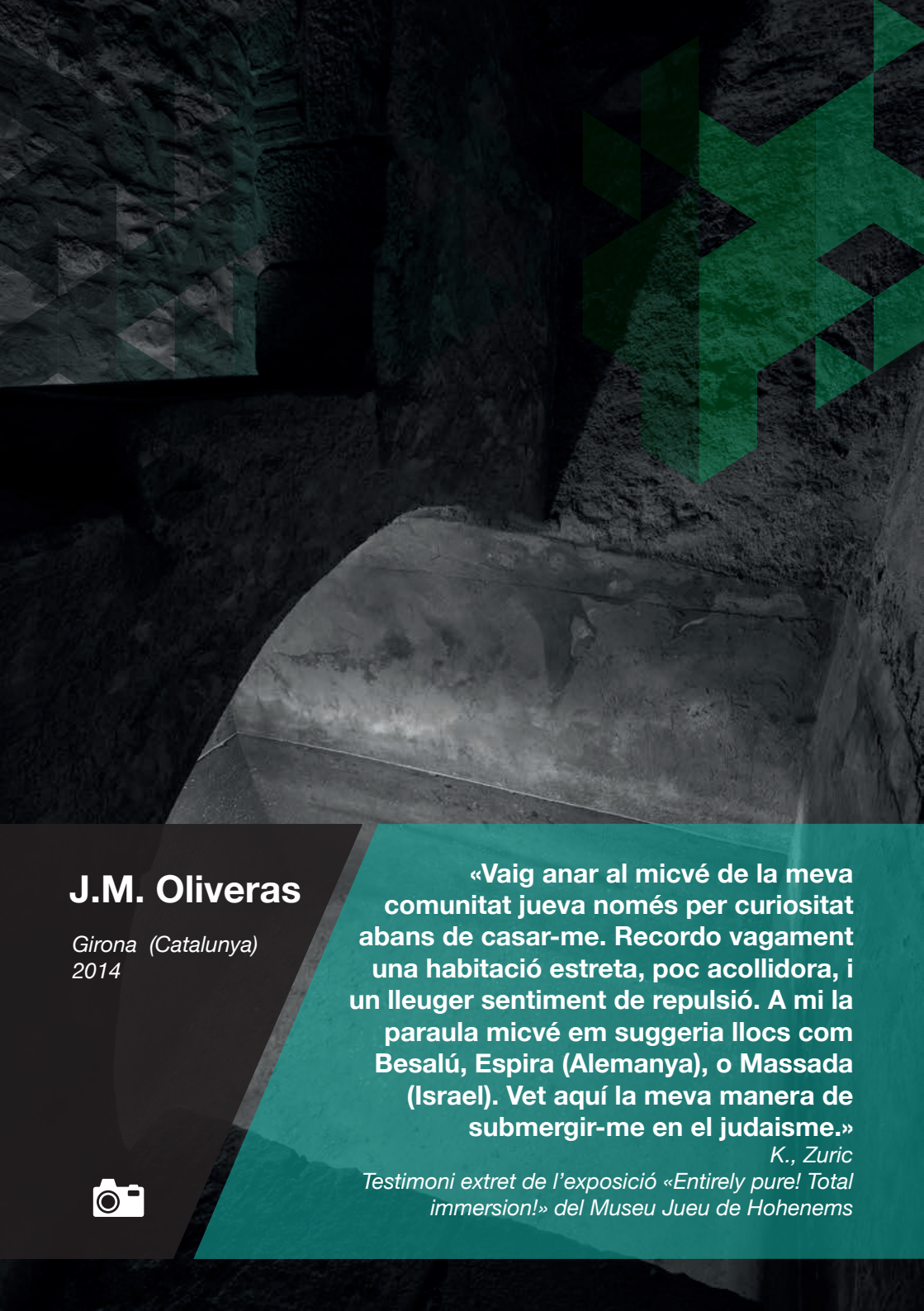
El compliment del ritual del micvé s'ha d'entendre en el context d'alguna cosa molt profunda i arrelada en la identitat jueva. L'acció esdevé una oportunitat per a la neteja espiritual i fins per a la transformació personal. Amb el bany de purificació, s'estableix un diàleg controvertit entre la dona i el seu cos.

Els micvés de la Girona medieval

Als segles XIV i XV, el micvé de la comunitat jueva gironina era un annex de la sinagoga; per això els documents parlen d'uns complexos sinagogals que comprenien «les escoles dels homes, les de les dones, l'hospital i els banys». Però al segle XIII, les dones jueves realitzaven la purificació en una sala dels banys públics de la ciutat. Així ho indica el rabí de Barcelona Salomó ben Adret (segle XIII) quan parla del «micvé o bany ritual jueu situat als banys públics de la ciutat».

Aquell micvé s'omplia amb aigua de la pluja, que lliscava pels teulats i arribava a la piscina d'immersió a través d'un forat, amb un sistema de canalització realitzat expressament, tal i com mana la Mixnà, que diu que «l'aigua hi ha de ser conduïda a través d'una canal, des del seu origen». El micvé del segle XIV s'alimentava amb l'aigua de l'Onyar. Afrontava amb la muralla de les Ballesteries i es trobava en una casa de l'actual carrer de la Força, tot i que no queda cap rastre de les estructures originals que el formaven. L'últim bany ritual, utilitzat per les jueves de Girona entre 1435 i 1492, estava situat a l'altra banda del carrer de la Força i s'alimentava amb l'aigua de la pluja. Formava part del complex sinagoga ubicat al nord-est de l'actual Centre Bonastruc ça Porta, a tocar del carrer de Sant Llorenç, que a l'època era un carrer públic del call.

Recentment, una intervenció arqueològica i una revisió documental han permès localitzar i posar al descobert les restes de la canalització de l'aigua i altres espais propis del darrer bany ritual jueu de la ciutat, dins l'entorn de l'actual Museu d'Història dels Jueus.

J.M. Oliveras

Girona (Catalunya)
2014

«Vaig anar al micvé de la meva comunitat jueva només per curiositat abans de casar-me. Recordo vagament una habitació estreta, poc acollidora, i un lleuger sentiment de repulsió. A mi la paraula micvé em suggeria llocs com Besalú, Espira (Alemanya), o Massada (Israel). Vet aquí la meua manera de submergir-me en el judaisme.»

K., Zuric

Testimoni extret de l'exposició «Entirely pure! Total immersion!» del Museu Jueu de Hohenems

PATRONAT
CALL DE GIRONA

Ajuntament de Girona

Diputació de Girona

Generalitat
de Catalunya

CAMINOS DE
SEFARAD
RED DE JUDEÍAS DE ESPAÑA

Exposició organitzada amb la col·laboració dels museus jueus de Viena, Hohenems, Frankfurt i Francònia

Comissariat: **Peter Seidel i Sílvia Planas**

Coordinació: **Culturània S.C. - Cookingirona**

Disseny gràfic: **MidWest Studio**

Producció: **Inbento**

Multimèdia: **Àlex Tremps**

Traducció: **Appunto**